

Mobility Mentoring en de strijd tegen armoede

Peter Wesdorp, Nadja Jungmann en Lydia Sterrenberg

Zowel het [SCP](#) als het Europese statistiekbureau [Eurostat](#) publiceerden recent nieuwe cijfers over de armoede in Nederland. Zo'n 1,25 miljoen Nederlanders zijn arm. Ze hebben een laag inkomen, geen of te weinig werk en te weinig middelen om de rekeningen te kunnen betalen. Velen van hen leven in een situatie van chronische stress.

Door onderzoekers van de Universiteit van Harvard is veel onderzoek gedaan naar de effecten van (chronische) stress. Niet alleen leidt stress ertoe dat mensen [slechter](#) gaan functioneren doordat hun mentale vermogens als het ware worden gegijzeld en verlamd door de stress, het onderzoek laat ook zien dat opgroeien in chronische stress ertoe kan leiden dat de cognitieve capaciteiten om doelgericht te handelen [onvoldoende](#) worden ontwikkeld. Wie is opgegroeid of leeft in crisis doet vooral aan crisismanagement, denkt niet op de lange termijn, ontwikkelt geen plannen en strategieën voor de lange termijn en reguleert ook zijn emoties anders. De zogenoemde executieve functies zijn verlamd of niet aanwezig. Dat is '[waarom arme mensen domme dingen doen](#)' en dus hun kinderen later waarschijnlijk ook.... Dat maakt de statistieken over armoede in Nederland des te zorgelijker.

Geïnspireerd door onderzoek van Harvard is in de afgelopen 10 jaar in de stad Boston door de *social work* organisatie [Empath](#) een interventie – [Mobility Mentoring](#) – ontwikkeld, gericht op de bestrijding van armoede. Deze interventie laat na diverse trials inmiddels dermate robuuste resultaten zien dat verschillende steden en staten in de VS er breed op [inzetten](#) in hun programma's voor armoedebestrijding.

Mobility Mentoring neemt de stress als vertrekpunt en ondersteunt het gezin om de ontwikkeling te maken van armoede naar economische zelfredzaamheid. Het uiteindelijke doel is een situatie te bereiken waarin er geen sprake meer is van (financiële) stress doordat het gezinsinkomen voldoende is om het betreffende huishoudtype te onderhouden. Dit is een vraagstuk dat volgens het Nibud ook in Nederlands steeds relevanter wordt. Steeds meer gezinnen met inkomens boven het sociaal minimum hebben [moeite om financieel rond te komen](#).

Om het doel van economische zelfredzaamheid te bereiken ondersteunen de *mobility mentors* het gezin om stappen in die richting te zetten. Daarbij leggen zij de gezinnen uit wat de effecten van stress op het dagelijks functioneren zijn. De gezinnen leren daarmee dat zij niet voorbestemd en gedoemd zijn tot het doen van 'domme dingen', maar dat de omstandigheden daar een belangrijke verklaring voor zijn. Omstandigheden die zij, met de hulp van de mentoren, kunnen veranderen.

Samen met het gezin maken de mentoren een samenhangend plan op verschillende levensdomeinen. Dit plan heet de [brug naar zelfredzaamheid](#). Het schetst de weg uit armoede over een (metaforische) brug die wordt ondersteund door de 5 pijlers (de levensdomeinen gezinsstabiliteit, welzijn, financieel management, opleiding en carrière). Samen met het gezin stellen zij vast waar het gezin nu staat en maken zij doelactieplannen om de kloof tussen wens en werkelijkheid te overbruggen. Aan het bereiken van specifieke subdoelen zijn beloningen verbonden. De beloningen vangen voor een deel kosten op (zoals verhuizingen), maar helpen ook de gezinnen te motiveren voor stappen naar doelen die op de korte termijn nog niet tastbaar zijn. Sancties worden vermeden omdat die stressverhogend werken.

In de coaching van het gezin wordt de cognitieve belasting beperkt en langzaam opgevoerd. Dit betekent onder andere dat eenvoudig wordt gecommuniceerd, dat voorzieningen laagdrempelig worden aangeboden, dat wordt gewerkt met to-do-lijstjes

en stappenplannen, dat afspraken worden gerappelleerd en dat rekening wordt gehouden met terugval. Ook stellen de mentoren vragen die de gezinnen zichzelf niet (meer) gewend zijn te stellen. Zo helpen zij de gezinnen hun ad hoc crisismanagement om te buigen in doelgericht gedrag voor de langere termijn en laten zij hen de cognitieve capaciteiten die daarvoor nodig zijn oefenen en ontwikkelen. Het is coaching geïnspireerd door hersenwetenschap.

Mobility Mentoring levert voor de Nederlandse context een aantal interessante inzichten op. Het is één van de eerste interventies waarin de inzichten rond de effecten van schaarste, armoede en schulden op onze executieve functies zijn vertaald naar de ondersteuning van gezinnen. Het biedt een inspirerend nieuw perspectief op het gedrag van mensen die leven in de stressvolle situatie van armoede. Het agendeert het belang van het bestrijden van armoede, ook voor de kinderen die daar nu in opgroeien. En dan ook écht bestrijden. Niet slechts de schadelastbeperking zoeken die leidt tot uitstroom naar laagbetaald werk ([de werkende armen](#)), maar echte economische zelfredzaamheid op de agenda zetten en dat als einddoel voor de begeleiding nemen. Het laat zien dat dit mogelijk is door gezinnen slim te begeleiden met inzichten die ontleend zijn aan hersenwetenschap. Inzichten die bestaande inzichten wellicht ook ter discussie stellen. Zoals de sterke nadruk die in de Nederlandse context ligt op het sanctioneren van ongewenst gedrag in plaats van het belonen van gewenst gedrag en de nadruk die hier op de eigen verantwoordelijkheid ligt, in plaats van een genuanceerder beeld over het al dan niet beschikbaar zijn van de capaciteiten tot het invullen van die eigen verantwoordelijkheid.

Uiteraard zal het niet voor iedereen zijn weggelegd een inkomen te verwerven dat voldoende is om zelfredzaam te zijn en geen financiële stress te ervaren. Maar dat lijkt ons geen reden om deze interventie dan maar terzijde te schuiven.

Platform31, Hogeschool Utrecht en RadboudUMC hebben in het kader van het programma [Vakkundig aan het werk](#) van ZonMW subsidie gekregen om Mobility Mentoring te [vertalen](#). Eind 2016 komen een theoretische onderbouwing en een praktische handreiking beschikbaar.

[Op 10 november organiseren Platform31 en de Hogeschool Utrecht een congres over Mobility Mentoring. Inschrijven kan via deze [pagina](#).]

ⁱ De auteurs zijn verbonden aan het ZonMW-project om Mobility Mentoring te vertalen naar Nederland. Peter Wesdorp is senioronderzoeker bij Gilde Vakmanschap en op projectbasis verbonden aan het Lectoraat Schulden en Incasso van de Hogeschool Utrecht. Nadja Jungmann is projectleider en Lector Schulden en Incasso aan de Hogeschool Utrecht. Helga Koper is senior projectleider sociaal domein bij Platform31.